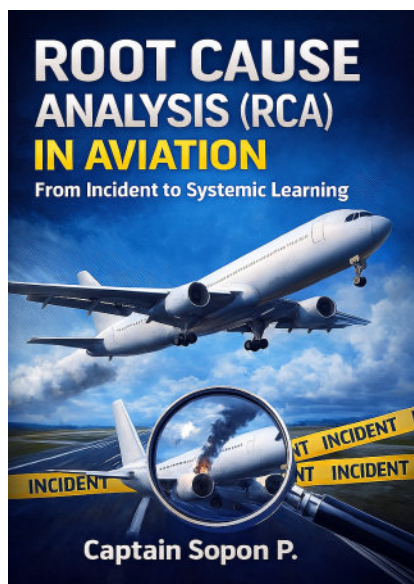

DARKSIDE OF AVIATION

CAPTAIN SOPON P.

ฉบับภาษาอังกฤษ

DARK SIDE OF AVIATION

Available in ENGLISH Version

© Sopon Phikanesuan

Sopon Phikanesuan
www.insightflying.com

หนังสือเล่มนี้จัดทำขึ้นเพื่อใช้ ศึกษา ทำความเข้าใจ และวิเคราะห์
ด้านการบิน เท่านั้น ไม่ถือเป็นตำราอ้างอิงทางวิชาการหรือคู่มือ
ปฏิบัติการบินที่ใช้บังคับใดๆ ทั้งสิ้น

ตัวอย่าง กรณีศึกษา และเหตุการณ์ต่างๆ ที่ปรากฏในหนังสือ มิได้
พาดพิงหรือเจาะจงสายการบินหรือบุคคลใด แต่เป็นการรวบรวม
และสังเคราะห์จาก แนวปฏิบัติทั่วไปในอุตสาหกรรมการบิน
(industrial practice) เพื่อให้ผู้อ่านได้เรียนรู้แนวคิด ความเสี่ยง
และบทเรียนด้านความปลอดภัยอย่างเป็นกลาง

Table of Contents

ด้านมืด	10
The Dark	13
ช่องว่าง ด้านกฎระเบียบและการปฏิบัติ	16
การกำกับดูแล Oversight	18
การปฏิบัติ ที่ไม่โปร่งใส	20
ด้านมืดที่อันตรายที่สุดของกฎระเบียบ	22
ปัจจัยมนุษย์ และความกดดัน ของลูกเรือ	25
ความเหนื่อยล้า Fatigue	27
แรงกดดันจากลำดับชั้น	29
ความเครียดและ แรงกดดัน จากสายการบิน	31
ด้านมืดที่แท้จริงของ Human Factors	33
การประนีประนอมด้านความปลอดภัย	35
เมื่อการประนีประนอมเกิดแบบไม่ตั้งใจ	36
ระบบบังคับให้ต้องเลือก	38
การละเลย การบำรุงรักษา	40
ฝูงบินเก่า	42
ข้อบกพร่องที่ซ่อนอยู่ กับ Airworthiness Directives (AD)	44
ด้านมืดของการประนีประนอม	46
ปัญหาสิ่งแวดล้อมและจริยธรรม	47
มลพิษและเสียงรบกวน	48

แรงงานถูกเอาเปรียบ	49
การขนส่งสินค้ากลุ่มเสี่ยง	51
ด้านมืดของความเจริญ	53
ด้านจิตวิทยา และวัฒนธรรมองค์กร	54
ความกลัวและความเครียด	55
วัฒนธรรมองค์กรเป็นพิษ Toxic Culture	57
ผลกระทบหลังอุบัติเหตุ Post-Traumatic Impact	59
บาดแผล	61
เศรษฐกิจ อุบัติเหตุ	62
การสร้างข่าวเกินจริง	63
คดีความและการปกป้องสายการบิน	65
ผลกระทบ	67
ด้านมืด ของสายการบิน The Darker	72
การฝึกที่ไม่ได้สะท้อนความพร้อมจริง	72
การซ่อมบำรุง	76
การไม่เข้าใจ Just Culture	78
การไม่ส่งเสริม วัฒนธรรม ความปลอดภัย	80
การไม่ให้ ความสำคัญกับ การพัฒนาคน	82
การไม่ใช้ บทเรียนด้าน ความปลอดภัย	84
การละเลย ความเสี่ยงจาก ความเหนื่อยล้า	87
การทำ การตลาดที่เกินจริง	96
เหตุการณ์ ในความมืด	98

ห้องมืดที่หนึ่ง	98
ห้องมืดที่สอง	102
ออกจาก มุมมืด	105
แนวทาง ของสายการบิน	107
แนวทาง ระดับปฏิบัติการ	110
ทางออก ของพนักงาน	113
Beyond The Darkness	117

Disclaimer

This book is a work of non-fiction based on professional experience, industry knowledge, and research within the field of aviation. While real events, practices, and systemic issues are discussed, names, positions, timelines, and identifying details may be altered to protect the privacy and confidentiality of individuals and organizations.

The viewpoints, reflections, and interpretations expressed in this book are the author's own and do not represent the official stance of any airline, regulatory authority, aviation organization, or employer, past or present.

This book is not a technical manual, safety publication, or operational reference. Readers must not use its content as guidance for flight operations, training, maintenance, dispatch, or decision-making in any real-world aviation environment.

Although every effort has been made to ensure accuracy, aviation standards, regulations, and procedures evolve over time. The author and publisher assume no responsibility for errors, omissions, or consequences arising from the use of information contained in this book.

This work aims to shed light on the human, cultural, and psychological dimensions of aviation. It is presented for reflection, understanding, and education—not to assign blame, criticize specific entities, or sensationalize the industry.

สักวันหนึ่ง

ด้านมืด

Dark Side of Aviation

การบิน คือหนึ่งในความสำเร็จสูงสุดของมนุษยชาติ เทคโนโลยีที่ซับซ้อน การคำนวณที่แม่นยำ ระบบความปลอดภัยที่ถูกออกแบบซ้อนกันหลายชั้น และมาตรฐานที่เข้มงวดในทุกขั้นตอน ล้วนสะท้อนถึงความพยายามของมนุษย์ที่จะทำให้การเดินทางทางอากาศเป็นวิธีคมนาคมที่ปลอดภัยที่สุดในโลก จากมุมมองของผู้โดยสาร การบินคือความเรียบง่าย ความสะดวกสบาย และความไว้วางใจที่มอบให้กับระบบทั้งหมดโดยแทบไม่ตั้งคำถามใด ๆ เครื่องบินลำหนึ่งสามารถยกผู้คนนับร้อยขึ้นสู่ท้องฟ้า แล้วพากลับลงมาอย่างปลอดภัยได้ภายในไม่กี่ชั่วโมง ภาพเช่นนี้ทำให้การบินดูเหมือนเป็นระบบที่สมบูรณ์แบบไร้ที่ติ

แต่ในความเป็นจริง เบื้องหลังความสมบูรณ์แบบนั้นไม่ได้ถูกขับเคลื่อนด้วยเครื่องจักรเพียงอย่างเดียว หากขับเคลื่อนด้วยมนุษย์จำนวนมากที่ทำงานอยู่ในระบบซึ่งเต็มไปด้วยแรงกดดัน ความคาดหวัง ข้อจำกัด และการตัดสินใจที่ซับซ้อน โลกของการบินที่ผู้โดยสารมองเห็น เป็นเพียงด้านสว่างที่ถูกออกแบบมาอย่างประณีตให้ปรากฏต่อสาธารณะ ขณะเดียวกันยังมีอีกด้านหนึ่งที่ซ่อนตัวอยู่หลังประตูห้องนักบิน หลังรั้วเขตการบิน ในโรงซ่อม ในห้องฝึก และในห้องประชุมที่การตัดสินใจสำคัญถูกกำหนดขึ้นโดย

ไม่มีใครภายนอกได้รับรู้ นั่นคือด้านที่ไม่อยู่ในโฆษณา ไม่อยู่ในคำแถลงข่าว และไม่ค่อยถูกพูดถึงในพื้นที่สาธารณะ

หนังสือเล่มนี้ถูกเขียนขึ้นเพื่อพาผู้อ่านเข้าไปสัมผัสกับ “ด้านมืดของการบิน” หรือ *Dark side of Aviation* ไม่ใช่ในความหมายของการกล่าวโทษใคร ไม่ใช่เพื่อสร้างความหวาดกลัวต่อการเดินทางทางอากาศ และไม่ได้มีเจตนาทำลายความเชื่อมั่นต่ออุตสาหกรรมการบิน หากแต่ต้องการเปิดพื้นที่ให้ได้มองเห็นความจริงอีกด้านหนึ่งของระบบที่ในทางทฤษฎีถูกออกแบบมาอย่างสมบูรณ์แบบ แต่ในทางปฏิบัติกลับยังคงพึ่งพาการตัดสินใจของมนุษย์ที่มีทั้งความรู้ ประสบการณ์ ความกลัว ความเหนื่อยล้า อึดอัด และผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้องอยู่เสมอ

อุบัติเหตุทางการบินจำนวนมากในประวัติศาสตร์ แทบไม่เคยเริ่มต้นจากความล้มเหลวของเครื่องจักรเพียงอย่างเดียว หากเริ่มต้นจากรอยร้าวเล็ก ๆ ในระบบ ตั้งแต่วัฒนธรรมองค์กรที่ไม่เอื้อต่อการพูดความจริง ระบบรายงานที่มีอยู่เพื่อให้ผ่านการตรวจมากกว่าการใช้แก้ปัญหาจริง การฝึกที่เน้นชั่วโมงบนเอกสารมากกว่าความพร้อมในโลกความเป็นจริง ไปจนถึงการตัดสินใจทางธุรกิจที่ให้ความสำคัญกับตัวเลขมากกว่าความปลอดภัย รอยร้าวเหล่านี้อาจไม่ปรากฏให้เห็นในทันที แต่จะค่อย ๆ สะสม และรอวันที่ความผิดพลาดเพียงครั้งเดียวจะเชื่อมรอยร้าวทั้งหมดเข้าด้วยกัน

ผู้เขียนไม่ได้อยู่ในฐานะของผู้วิจารณ์จากภายนอก แต่เป็นหนึ่งในผู้ปฏิบัติงานภายในระบบการบิน ที่ได้เห็นทั้งด้านที่สวยงามและด้านที่เปราะบางของอุตสาหกรรมการบินนี้มาโดยตลอด เรื่องราวและประเด็นต่าง ๆ ที่ถูกถ่ายทอดในเล่มนี้ จึงไม่ได้มาจากตำรา หาก

มาจากประสบการณ์จริงจากห้องนักบิน ห้องฝึก โรงซ่อม และห้องประชุมที่เต็มไปด้วยแรงกดดันของความรับผิดชอบต่อชีวิตของผู้อื่น

Darkside of Aviation ไม่ใช่หนังสือที่เขียนขึ้นเพื่อสรุปว่าการบินเป็นระบบที่ล้มเหลว หากแต่ชี้ให้เห็นว่าความปลอดภัยไม่ได้เกิดขึ้นเองโดยอัตโนมัติจากมาตรฐานหรือเอกสารใด ๆ ความปลอดภัยต้องอาศัยความกล้าที่จะยอมรับความจริง การเปิดพื้นที่ให้ความผิดพลาดถูกพูดถึงอย่างตรงไปตรงมา การสร้างวัฒนธรรมที่ไม่ลงโทษผู้รายงาน และการพัฒนาอย่างต่อเนื่องทั้งในด้านทักษะ ความรู้ และจิตสำนึกแห่งความรับผิดชอบ

ก่อนที่ผู้อ่านจะก้าวเข้าสู่เนื้อหาในบทถัดไป หนังสือเล่มนี้อยากเชิญชวนให้ผู้อ่านวางภาพจำของการบินในแบบที่คุ้นเคยไว้ชั่วคราว แล้วเปิดใจมองเข้าไปยังระบบที่ซับซ้อนกว่านั้น มองเห็นมนุษย์ที่ทำงานอยู่ภายในระบบนั้น และมองเห็นความจริงที่บางครั้งไม่ถูกพูดถึง เพราะการยอมรับด้านมืดของการบิน ไม่ใช่การทำลายความปลอดภัย หากคือก้าวแรกของการทำให้ความปลอดภัยนั้นเกิดขึ้นอย่างแท้จริง

THE DARK

ความมืด

ก่อนที่จะค่อย ๆ เปิดประตูเข้าไปสู่แต่ละด้านมืดของการบิน ควรทำความเข้าใจร่วมกันเสียก่อนว่า “ด้านมืด” ในที่นี้ไม่ได้หมายถึงความเลวร้ายแบบสุดขั้วในทุกองค์กร และไม่ได้หมายความว่าทุกสายการบินล้วนล้มเหลวในเรื่องความปลอดภัย หากแต่หมายถึง พื้นที่สีเทาในระบบ จุดที่ไม่ถูกพูดถึง ในเวทีสาธารณะ จุดที่ไม่อยู่ในรายงานสวยหรู และจุดที่ผู้ปฏิบัติงานจำนวนมาก “รับรู้ แต่พูดไม่ได้” หรือ “รู้สึก แต่ไม่มีที่ให้ส่งเสียง”

ด้านมืดของการบินจำนวนมากไม่ได้เริ่มจากเจตนาร้าย หากเริ่มจากเหตุผลที่ฟังดู “เข้าใจได้” เช่น แรงกดดันด้านต้นทุน ตารางบินที่แน่นเกินไป การขาดแคลนบุคลากร ความคาดหวังจากผู้บริหาร การแข่งขันทางการตลาด หรือแม้แต่ความเหนื่อยล้าสะสมของคนทำงาน แนวคิดเล็ก ๆ ที่ว่า “อดทนอีกนิดก็ผ่านไปได้” “เซ็นให้จบ ๆ จะได้ไม่เป็นปัญหา” หรือ “อย่ารายงานเลย เดี่ยวเรื่องจะใหญ่” ล้วนเป็นเมล็ดพันธุ์ของความเสี่ยงที่ค่อย ๆ เติบโตเงียบ ๆ ภายใต้ระบบที่ภายนอกดูเรียบร้อยปลอดภัย